

Arbeids- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8019 Dep
0030 OSLO

Deres ref: 200805212-
Vår ref: 09/147-2 SDM
Dato: 15. oktober 2009

Høringsvar: Forslag til endringer i statsborgerloven og statsborgerforskriften

KIM har mottatt ovennevnte sak til høring. Ny statsborgerlov ble vedtatt i 2005 etter 5 års arbeid i et lovutvalg og i departementet. KIM har deltatt med høringsvar og innspill under hele denne perioden.

Innledende kommentarer

I forbindelse med hovedhøringen til Statsborgerlovutvalgets innstilling i **NOU 2000:32 Lov om erverv og tap av norsk statsborgerskap** rettet KIM søkelyset mot en rekke forhold i lovforslaget som etter KIMs syn vil sette unødvendige og uheldige skranker mot statsborgerskap for barn som er født i Norge eller som vokser opp her fra ung alder. Etter KIMs syn, burde loven ha en territorialbestemmelse der hovedregelen for barn som er født og/eller vokser opp i Norge er at de har rett til statsborgerskap uavhengig av foreldrenes nasjonalitet, uten andre begrensninger eller vilkår. KIM mener at målet for statsborgerpolitikken skal være at flest mulig av de barn som vokser opp i det norske samfunn skal være norske borgere, og at både utlendingsloven og statsborgerloven skal tilrettelegge for dette. En slik hovedregel i statsborgerloven vil etter KIMs mening bedre ivareta barnekonvensjonens artikkel 7, og ellers bedre ivareta barnets rett enn den lovutformingen vi har fått.

Forslagene i høringen

KIM har ingen innvendinger til forslagene i kapittel 4 til 7. Når det gjelder kapittel 2 og 3 støtter vi departementets forslag. Under gir vi våre kommentarer til disse kapitlene.

Barn av foreldre der myndighetene er i tvil om identiteten

KIM har fått henvendelse fra grupper av ungdommer som etter dagens praksis ikke har kunnet få statsborgerskap fordi myndighetene er i tvil om foreldrenes identitet. Etter gjeldende lov har dette betydning at barn – både de som er født i utlandet og de som er født i Norge og som ellers ville ha fylt vilkårene for statsborgerskap, sperres for dette.

Både personer som ankommer Norge i ung alder sammen med foreldrene og personer som er født her etter at foreldrene har ankommet Norge, opplever at de, og eventuelt deres etterkommere, ikke har anledning til å få statsborgerskap dersom myndighetene er i tvil om foreldrenes oppgitte identitet.

KIM er et regjeringsoppnevnt rådgivende utvalg bestående av leder og 34 medlemmer fra innvandrersorganisasjoner, forvaltningen og politiske partier. Kontaktutvalgets 17 innvandrerepresentanter utgjør Innvandrersforumet. Når Kontaktutvalget avgir høringsuttalelser, er det Innvandrersforumet som uttaler seg. Representanter for forvaltningen og politiske partier i Kontaktutvalget deltar i diskusjonen i hørings saker men ikke i realitetsbehandling av høringsvaret

Mens barn normalt kan søke om statsborgerskap fra 12 års alderen, gjelder ikke dette dersom foreldrenes identitet er under tvil. Identitetsbestemmelsene som departementet foreslår i denne høringen vil gi barn av foreldre som ikke kan sannsynliggjøre sin identitet større rettssikkerhet i forhold til statsborgerskap enn i dag. KIM støtter dette fullt ut. KIM støtter identitetsbestemmelsene som departementet foreslår i denne høring fordi det vil gi barn av foreldre som ikke kan sannsynliggjøre sin identitet bedre rettssikkerhet i forhold til statsborgerskap enn i dag.

Forhold som ikke berøres i høringen

KIM vil understreke at selv om endringene som foreslås i høringen styrker en gruppe barn, finnes det andre grupper barn som fortsatt enten ekskluderes fra eller risikerer å bli fratatt statsborgerskap ut fra forhold de selv ikke har skapt eller har herredømme over. Dette mener KIM er urimelig. Nedenfor vil vi kort gjøre rede for andre forhold knyttet til barn og statsborgerskap som KIM mener det bør gjøres endringer på.

KIM påpeker tre mål for statsborgerlovgivningen som vi mener ikke innfris i dag:

- Mål 1: at flest mulig av de barn som vokser opp i det norske samfunnet skal bli norske borgere, og at både utlendingsloven og statsborgerloven skal tilrettelegge for dette.
- Mål 2: lovverket må garantere at personer – enten voksne eller barn – ikke straffes for feil deres foreldre har begått.
- Mål 3: Lovverket må garantere at en person som har bodd hele livet i Norge ikke nektes statsborgerskap i det uendelige.

Barn av foreldre der statsborgerskapet tilbakekalles av ulike grunner

Statsborgerloven har nedstamming som hovedprinsipp – at barn arver sine foreldres nasjonalitet, og dersom barn endrer statsborgerskap er det som hovedregel som bipersoner til foreldrenes sak. I den nye loven fra 2005, ble alderen for å kunne søke om statsborgerskap på selvstendig grunnlag senket fra 18 til 12 år, etter KIMs mening en klar forbedring. Praksis har vist at barn fortsatt i all hovedsak blir norske statsborgere som bipersoner til foreldrenes sak. På denne måten har de senere ingen selvstendig rett til statsborgerskap. Dersom foreldrenes statsborgerskap senere tilbakekalles, faller også barnas statsborgerskap bort – uavhengig av hvor mange år som har gått. Sett i lys av dette, kan det være mange voksne personer i Norge som kan risikere å bli fratatt statsborgerretten dersom man oppdager feil ved foreldrenes opprinnelige søknad om opphold eller statsborgerskap. Dette er etter KIMs mening helt uholdbart og uverdigg i et moderne rettssystem.

Etter KIMs mening er det å bli fratatt sin statsborgerskap noe av det sterkeste rettsinngrep som finnes. KIM forstår at loven har bestemmelser om tilbakekall av statsborgerskap dersom en voksen person har gitt uriktige opplysninger som lå til grunn for oppholdet. Vi ser det imidlertid ikke som rimelig at personer som har vært bipersoner til foreldrenes opphold og bipersoner i foreldrenes søknad om statsborgerskap, også skal være bipersoner i en sak om tilbakekall. Tilbakekallssaker på grunn av uriktige opplysninger er heldigvis få i antall, det er snakk om noen titalls saker pr. år og ikke alle disse saker har barn som bipersoner. Den eneste gruppen som er delvis vernet mot tilbakekall, er barn som er født i Norge som norske borgere etter at foreldrene har fått statsborgerskap, men før sak om tilbakekall er endelig. Når barn er berørt av tilbakekall, skal barnets situasjon vurderes ut fra forholdsmessighetsprinsippet. KIM vil peke på at det ikke finnes utfyllende forskriftsbestemmelser for vurdering av forholdsmessighet eller andre sider av barnas sak. KIM mener det bør utformes slike forskrifter som kan gi veiledning i slike saker.

Det finnes heller ingen foreldelsesfrist for saker om tilbakekall – statsborgerskap kan tilbakekalles selv etter mange år dersom hovedpersonen har for eksempel bevisst løyet om forhold som har

påvirket utfallet av saken. KIM kjenner til saker der tilbakekall av foreldrenes statsborgerskap kommer mange år etter, når bipersonene – som var barn når statsborgerskap ble innvilget – har blitt voksne. I slike saker skjer det at personer som har vokst opp i Norge med norsk statsborgerskap blir fratatt det igjen på grunn av forhold de selv ikke har skyld i.

For personer som under oppveksten i egne øyne “alltid” har vært norske borgere på like fot med andre – og som selv ikke har skyld i de forhold som er grunnlaget for tilbakekall – vil tap av statsborgerskapet oppleves som en urettferdig og uforståelig straffereaksjon for forhold som ikke gjelder dem men deres foreldre. *KIM mener det bør lov- og forskriftsfestes at tilbakekall ikke uten videre gjelder bipersoner etter en viss tid, for eksempel etter 5 år.*

Karensbestemmelser som sperre for statsborgerskap

Selv om barn som ellers fyller vilkårene, kan søke statsborgerskap fra 12 års alderen, gjør de fleste ikke det, enten fordi foreldrene av ulike grunner ikke kan eller vil søke statsborgerskap, eller av andre grunner.

Fordi det er ikke er noen egen bestemmelse i loven som sikrer retten til statsborgerskap for utenlandske barn som er født eller oppvokst i Norge, er det mange utenlandske barn som har Norge som hjemland, men som først søker statsborgerskap ved fylt 18 år. Etter statsborgerloven stiller disse likt med alle andre utenlandske voksne som søker om statsborgerskap.

Fordi den kriminelle lavalderen i Norge er 16 år, vil en person som under oppvekst blir straffedømt bli gitt karenstid i forhold til statsborgerskap. Dersom de blir straffedømt igjen også senere, vil karensbestemmelsene også gjenta seg. På denne måten vil en person som er født og oppvokst i Norge – og som aldri har bodd i et annet land – kunne sperres for statsborgerskap så lenge de lever på grunn av karensbestemmelsene i statsborgerloven dersom de har kommet på feil spor under sin oppvekst i det norske samfunn.

KIM oppfatter dette som et politisk spørsmål av prinsippal og moralsk karakter: Skal det norske samfunnet fullt ut ta ansvar for personer som vokser opp her, selv om de ikke har norsk statsborgerskap, eller skal samfunnet avskrive dem dersom det oppstår problemer underveis?

Etter KIMs mening, er den eneste løsning en egen bestemmelse som unntar personer som er født i Norge eller har kommet til landet i ung alder og har siden oppholdt seg her, fra alle bestemmelser som begrenser retten til statsborgerskap.

Registrering av gale opplysninger

KIM har fått ulike tilbakemeldinger om at en del møter problemer fordi det på et tidlig tidspunkt i prosessen, f.eks mens de fortsatt oppholdt seg i hjemlandet eller var under beskyttelse av UNHCR eller i flykningeleire, ble registrert inn feil opplysninger om vedkommende av en tredjepart. Det betyr at de selv ikke er å laste for feilregistreringen. Dette viser seg ofte å skape problemer og barrierer for personer som på et senere tidspunkt søker om norsk statsborgerskap. KIM stiller spørsmål ved om nivået for å få endret slike opplysninger ligger for høyt, og dermed skaper unødvendige problemer i statsborgerskapsprosessen.

Avsluttende kommentarer

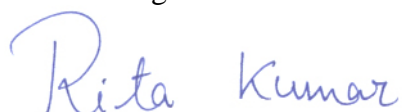
I rapporten “Minoritet/majoritet” fra 1995 uttalte KIM følgende vedr. statsborgerloven og statsborgerpolitikken:

“ [dersom] samfunnet ønsker at innvandrergruppene skal bli aktive, likestilte deltakere i samfunnet, vil dette signaliseres på en positiv måte gjennom en politikk som oppmuntrer bofaste familier til å bli norske statsborgere. Om samfunnet ønsker midlertidige gjester

som ikke deltar i samfunnet, signaliseres dette best gjennom en restriktiv og passiv statsborgerskapspolitikk”.

Dette hovedsynet på statsborgerlovgivningen har ligget til grunn for hva KIM har uttalt i ulike deler av prosessen knyttet til statsborgerlovgivningen, og vi mener fortsatt at dette bør være målet for regjeringens statsborgerpolitikk.

Med vennlig hilsen

Rita Kumar
Utvalgsleder

Saksansvarlig:
Steven Meglitsch
Seniorrådgiver